

Застосування методики «Стандартизований пацієнт» у післядипломному навчанні лікарів загальної практики–сімейної медицини

О.М. Хвисьюк¹, В.Г. Марченко¹, О.А. Цодікова¹, О.М. Корж¹, Н.В. Горецька²

¹Харківська медична академія післядипломної освіти

²Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського

У статті обговорюються інноваційні шляхи реалізації компетентнісної моделі навчання лікарів загальної практики–сімейної медицини. Розглядаються дискусійні питання перспективи впровадження технології «Стандартизований пацієнт» із залученням професійних акторів на післядипломному етапі освіти лікарів різних спеціальностей.

Ключові слова: лікар загальної практики – сімейної медицини, «Стандартизований пацієнт».

Сьогодні у більшості країн світу під час підготовки медичних фахівців застосовують симуляційні технології (СТ), які є новим напрямом підготовки висококваліфікованих медичних кадрів [3, 6, 7].

Діапазон методик, що об'єднують поняттям СТ, дуже широкий: це і різноманітні тренажери, де відпрацьовуються практичні навички з високим рівнем реалістичності, і комп'ютерні та віртуальні моделі для удосконалення алгоритмів дій із різними клінічними ситуаціями, і актори, які залучені до симулювання симптомів захворювання.

Головною метою використання СТ є мінімізація кількості лікарських помилок, орієнтація лікаря на командну працю, вміння враховувати точку зору іншого спеціаліста, розвиток комунікативних навичок, формування інтелектуальної самостійності та професіоналізму.

Фахівці Харківської медичної академії післядипломної освіти (ХМАПО) знайшли перспективу використання СТ у напрямку міждисциплінарного та міжпрофесійного підходу до розроблення інтегрованих програм навчання лікарів загальної практики–сімейної медицини (ЛЗП–СМ) [1, 2]. Вона полягає у запровадженні СТ у системі практично-орієнтованого навчання ЛЗП–СМ на всіх етапах та за всіма формами їхньої підготовки: інтернатура, спеціалізація та цикли тематичного вдосконалення. Кінцева мета симуляційного навчання лікаря будь-якої спеціальності – зниження лікарських помилок та зменшення ускладнень, а для ЛЗП–СМ слід додати ще й підвищення якості надання первинної медико-соціальної допомоги (ПМСД) населенню.

Останнім часом у ХМАПО у систему післядипломної підготовки ЛЗП–СМ впроваджується методика «Стандартизований пацієнт» (СП), яка створює можливості для самоперевірки слухачами практичних умінь роботи з пацієнтом. Такий підхід давно використовують у США як процедури STEP 2 CS – основного іспиту, що проводять за участю стандартизованих пацієнтів для перевірки комунікативних навичок лікаря і його здатності працювати з картою пацієнта, проводити обстеження, встановлювати діагноз. При цьому тільки після одержання високих балів студент може отримати сертифікат від Освітньої комісії для випускників іноземних медичних інститутів і в майбутньому мати ліцензію на практичну діяльність у США [4, 5].

Метод СП або sr-метод (міжнародна назва), на якому відпрацьовуються прийоми роботи лікаря з пацієнтом, пе-

редбачає залучення спеціально підготовлених акторів (за кордоном разом із акторами роль пацієнта виконують лікарі пенсійного віку). СП – це людина (актор), яка вміє імітувати захворювання або стан із високим ступенем реалістичності так, що досвідчений лікар не може розпізнати симуляцію. Стандартизований пацієнт інсценує/симулює клінічний випадок (клінічну задачу) згідно із заданим клінічним сценарієм. Важливо, що СП повинен достовірно симулювати той чи інший клінічний сценарій точно в рамках «золотого стандарту», прописаного в його клінічному сценарії. Відступати за рамки клінічного сценарію СП не може, тому він не завжди спеціалізується на медичному профілі і не є професійно підготовленим актором [7, 8].

Протокол СП включає навченого волонтера, здатного відтворювати синдром або проблемні поведінкові реакції послідовно в процесі клінічної взаємодії. За кордоном СП навчають симулювати реального пацієнта настільки правдоподібно, щоб клініцист (або студент) не зміг визначити, що СП – це актор [9].

Зазвичай СП обігрують підготовлені клінічні випадки, виконують ролі точно за розробленим сценарієм і не мають права що-небудь додавати чи прибирати з нього. Вони розповідають лікарю про свої проблеми так, як це роблять звичайні люди, а для студента основне завдання – коректно побудувати бесіду, налаштувати пацієнта на співпрацю, правильно зібрати анамнез і провести об'єктивне обстеження. До того ж, на підставі цих даних студент має встановити діагноз, призначити лабораторні тести та оптимальний комплекс інструментальних досліджень. Звичайно, результати аналізів заздалегідь підготовлені, і «лікар» їх отримує відразу після запиту, а лише на наступному етапі він встановлює діагноз і призначає лікування. Спеціалісти з СТ зазначають: «Все як у реальному житті, за винятком хворої людини!».

У м. Харкові знайшлися зацікавлені особи у співпраці з медичною громадськістю з метою використання технології СП. Це молоді талановиті студенти театального факультету Харківського національного університету мистецтв (ХНУМ) імені І.П. Котляревського. У грудні 2015 року вищі навчальні заклади – ХМАПО і ХНУМ імені І.П. Котляревського підписали угоду про співпрацю. Спеціально для студентів-акторів була розроблена та затверджена на навчально-методичній раді ХМАПО програма циклу тематичного удосконалення акторів «Симулятивні технології у післядипломному навчанні лікарів за методикою «Стандартизований пацієнт» тривалістю 0,25 міс (39 навчальних годин). Головною метою зазначеного циклу є ознайомлення з основними анатомо-фізіологічними особливостями людини та опанування навичками симулювання клінічного випадку або стану (клінічна задача) з високим ступенем реалістичності згідно з клінічним сценарієм.

Для навичок імітації певного захворювання студенти-актори почали навчатися на тренінгах під керівництвом викладачів ХМАПО (тренерів), включаючи знайомство з теоретичним

курсом основ внутрішніх хвороб людини в умовах реальної клініки. Свою майстерність у ролі пацієнта студенти-актори можуть донести у вигляді «етюдів», якість виконання яких, у свою чергу, оцінюють викладачі університету мистецтв.

Для ЛЗП–СМ, який через специфіку професійної компетенції надає послуги медичного і соціального характеру населенню різних вікових груп, часто спілкується з тяжко хворими пацієнтами, неадекватними особами, самотніми людьми похилого віку, роздратованими батьками маленьких дітей тощо, важливо мати навички терпіння, милосердя, такту, тобто етичні й деонтологічні основи підготовки.

І саме практичні засоби, закладені у методику «Стандартизований вплив у цьому розумінні є унікальними, оскільки дають змогу акторові симулювати не лише певний симптомокомплекс захворювання, а й демонструвати визначені найтипівші риси характеру хворої людини, а фахівцю – у майбутньому запобігти лікарських помилок у психологічних засадах взаємодії «лікар–пацієнт».

Сподіваємося, що у перспективі використання методики «Стандартизований пацієнт» може бути розширене

Применение методики «Стандартизованный пациент» в последипломном обучении врачей общей практики-семейной медицины

А.Н. Хвисяк, В.Г. Марченко, О.А. Цодикова, А.Н. Корж, Н.В. Горецкая

В статье обсуждаются инновационные пути реализации компетентностной модели обучения врачей общей практики-семейной медицины. Рассматриваются дискуссионные вопросы перспективы внедрения технологии «Стандартизованный пациент» с привлечением профессиональных актеров на последипломном этапе образования врачей различных специальностей.

Ключевые слова: врач общей практики-семейной медицины, «Стандартизованный пациент».

і застосоване під час проведення об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКИ) (Objective Structured Clinical Examination (OSCE) сучасного типу оцінки знань лікарів, який використовують в медицині. Це дозволить залучити до навчально-методичної роботи (розроблення клінічних сценаріїв) різних фахівців академії: гінекологів, хірургів, онкологів, педіатрів та ін.

ВИСНОВКИ

Використання технології «Стандартизований пацієнт» на післядипломному етапі підготовки лікаря загальної практики–сімейної медицини (ЛЗП–СМ) дозволяє практикувати складні клінічні випадки без загрози ризику заподіяння шкоди реальним пацієнтам, оптимізувати комунікативні навички лікаря, розвинути інтелектуальну самостійність та професіоналізм.

Перспективи використання sp-метода у підготовці ЛЗП–СМ і слухачів за різними спеціальностями зумовлені стратегічними завданнями якісної підготовки фахівців для практичної медицини.

Perspectives of using the methodology «Standardized patient» in the postgraduate training of general practitioners-family medicine

O.M. Khvysyuk, V.G. Marchenko, O.A. Tsodikova, A.N. Korzh, N.V. Goretzka

It is discussed the innovative ways of the realization the competence model of the training general practitioners – family medicine. The discussion deals with the prospects for the introduction of technology «Standardized patient» with the assistance of professional actors on stage of postgraduate education of the doctors of different specialties.

Key words: general practitioner, family medicine, «Standardized patient».

Сведения об авторах

Хвисяк Александр Николаевич – Харьковская медицинская академия последипломного образования, 61176, г. Харьков, ул. Амосова, 58

Марченко Вера Григорьевна – Харьковская медицинская академия последипломного образования, 61176, г. Харьков, ул. Амосова, 58

Цодикова Ольга Анатольевна – Кафедра общей практики-семейной медицины Харьковской медицинской академии последипломного образования, 61176, г. Харьков, ул. Амосова, 58

Корж Алексей Николаевич – Кафедра общей практики-семейной медицины Харьковской медицинской академии последипломного образования, 61176, г. Харьков, ул. Амосова, 58; тел.: (050)6157195. E-mail:alexeykorzh@mail.ru

Горецкая Наталья Викторовна – Харьковский национальный университет искусств имени И.П. Котляревского, 61003, г. Харьков, пл. Конституции, 11/13

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Інноваційні освітні технології в реалізації програм безперервного професійного розвитку лікарів / О.М. Хвисяк, В.Г. Марченко, В.В. Жеребкін [та ін.] // Медична освіта. – 2014. – № 4. – С. 124–127.
2. Обґрунтування впровадження стимуляційних технологій на післядипломному етапі ступінчастої системи практично-орієнтованого навчання лікарів загальної практики–сімейної медицини / О.М. Хвисяк, В.Г. Марченко, О.А. Цодикова [та ін.] // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – 2015. – № 13. – С. 6–9.
3. Симуляції в системі медичного освіти. – 2015. – № 13. – С. 6–9.
3. Симуляції в системі медичного освіти. Создание программы симуляционного обучения : Руководство АМЭЕ № 50 // Пер. с англ.; под ред. З.З. Балкизова. – [Электронный режим]. – Режим доступа: <http://medob-br.ru/ru/articles/28.html?SSR=3701332d9a0820c4e88227c20c41bf0>.
4. Advanced practice nursing students: pilot test of a simulation scenario / B. Walton-Moss, S. O'Neill, W. Holland [et al.] // Collegian. – 2012. – Vol. 19 (3). – P. 171–176.
5. Comparison of high- and low equipment delity during paediatric simulation team training: a case control study / L. Meurling, L. Hedman, K.J. Liddefelt [et al.] // BMC Med. Educ. – 2014. – Oct. – Vol. 18, № 14. – P. 221.
6. Lopreiato J.O. Simulation-based medical education in pediatrics / J.O. Lopreiato, T. Sawyer // Acad. Pediatr. – 2015. – Mar.-Apr. – Vol. 15 (2). – P. 134–42.
7. Simulation in healthcare education: a best evidence practical guide / I. Motola, L.A. Devine, H.S. Chung [et al.] // AMEE Guide No. 82. SBMed Teach. – 2013. – Oct. – Vol. 35 (10). – P. 511–530.
8. Teacher-made models: the answer for medical skills training in developing countries? / T.Q. Tran, A. Scherpier, J. Van Dalen, P.E. Wright // BMC Med Educ. – 2012. – Oct. – Vol. 19, № 12. – P. 98.
9. Velde B.P., Lane H., Clay M. (2009). Hands on Learning: The Use of Simulated Clients in Intervention Cases. J Allied Health, Spring. – 38 (1). – P. 17– 21.

Статья поступила в редакцию 14.02.17